

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 31 stycznia 2019 roku, wydanym w sprawie o sygn. akt I C 1172/18, z powództwa Syndyka Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w W. w (...) przeciwko J. F., o zapłatę, Sąd Rejonowy w Skierniewicach I Wydział Cywilny:

1. zasądził od pozwanego J. F. na rzecz powoda Syndyka Masy Upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w W. w (...) kwotę 330 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 27 czerwca 2018 roku do dnia zapłaty;
2. zasądził od pozwanego na rzecz powoda kwotę 137,39 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd I instancji oparł na ustaleniach faktycznych i rozważaniach prawnych, które przedstawiają się następująco:

J. F. był członkiem (...). Złożył deklarację członkowską w (...), w której zawarł oświadczenie, że treść Statutu jest mu znana oraz zobowiązał się przestrzegać postanowień Statutu. Pozwany jako członek (...) zobowiązał się opłacać przewidziane w Statucie wpisy w wysokości 39 zł, wnieść obowiązkowe udziały w ilości 1 oraz wpłacić wkład członkowski w wysokości 1 zł. Po podpisaniu i złożeniu deklaracji członkowskiej pozwany wpłacił wkład członkowski w wysokości 1 zł (zgodnie z § 14 ust 1 Statutu), opłacił 39 zł wpisowego (§ 12 ust 1 Statutu) oraz wniósł jeden udział obowiązkowy w wysokości 30 zł (§ 12 ust 1 Statutu). J. F. złożył oświadczenia o zadeklarowaniu dobrowolnych nadobowiązkowych udziałów w (...), które zobowiązał się wpłacać do Kasy w terminie do 30-tego dnia od daty złożenia oświadczenia.

Postanowieniem z dnia 5 lutego 2015 roku Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie Wydział X Gospodarczy dla spraw upadłościowych i naprawczych ogłosił upadłość (...) z możliwością zawarcia układu, powierzając sprawowanie zarządu całym majątkiem upadłego – zarządcy w osobie L. K.. Decyzja o przyjęciu podwyższonej odpowiedzialności majątkowej członków (...) za wszelkie straty została podjęta uchwałą Zwyczajnego Zebrania Przedstawicieli Członków Kasy z dnia 27 czerwca 2013 roku, a następnie zarejestrowana przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XIV Wydział Gospodarczy krajowego rejestru sądowego w dniu 27 czerwca 2013 roku. Od tej chwili Statut przewiduje materialną, podwyższoną odpowiedzialność członków tej Kasy za powstałe straty do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów (§ 59 ust 5 Statutu).

Decyzją (...) z dnia 17 marca 2015 roku zarządca masy upadłości, na podstawie art. 26 ust 2 ustawy o (...) oraz § 59 ust 2 Statutu zaliczył w całości środki zgromadzone w ramach funduszu zasobowego w kwocie 170.990.885,28 zł oraz funduszu udziałowego w kwocie 34.083.090,00 zł, a także wszelkie wpłacone przez członków (...) udziały na pokrycie straty bilansowej za 2014 rok. Decyzja została wydana w oparciu o dane finansowe (...) za rok 2014, które następnie zostały potwierdzone w sprawozdaniu finansowym (...) za 2014 rok z dnia 21 września 2015 roku. We wskazanym okresie (...) zanotował stratę finansową w wysokości 2.469.289,26 zł. Na skutek dokonanej zaliczenia wysokość straty finansowej za 2014 rok uległa zmniejszeniu do kwoty 2.264.215.497,98 zł.

Z uwagi na fakt, że strata w wysokości 2.264.215.497,98 zł nie została w całości pokryta, zarówno z funduszu zasobowego, jak i z funduszu udziałowego, decyzją nr (...) z dnia 28 października 2016 roku Syndyk na podstawie § 59 ust 5 Statutu w zw. z art. 26 ust 3 ustawy o (...) stwierdził, że członkowie (...) ponoszą odpowiedzialność za jej stratę bilansową do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów, zaznaczając granice tej odpowiedzialności w ten sposób, że każdy członek Kasy – w związku z zaistniałą stratą jest zobowiązany do dopłaty 100% wartości posiadanych i wpłaconych udziałów.

Sąd Rejonowy poczynił ustalenia faktyczne w oparciu o dokumentację znajdującą się w aktach sprawy, która nie została zakwestionowana przez strony.

W tak ustalonym stanie faktycznym Sąd Rejonowy uznał, że powództwo jest zasadne.

Sąd meriti podkreślił, że powód dochodził od pozwanego równowartości 100 % wpłaconych i posiadanych przez niego udziałów w (...). Dochodzona należność wynika z zakresu, w jakim pozwany jest obowiązany uczestniczyć w pokrywaniu strat powstałych w (...), tj. do podwójnej wysokości wpłaconych i posiadanych udziałów, zgodnie z § 59 ust 5 statutu w zw. z art. 26 ust 3 ustawy o (...).

Sąd Rejonowy argumentował, że zgodnie z art. 19 § 2 Prawa spółdzielczego w zw. z art. 2 ustawy o (...), każdy członek Kasy uczestniczy w pokrywaniu jej strat do wysokości zadeklarowanych udziałów z tym zastrzeżeniem, że odpowiedzialność członków Kas za straty powstałe w Kasie może zostać podwyższona w jej statucie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów (art. 26 ust 3 ustawy o (...)). Decyzja o przyjęciu podwyższonej odpowiedzialności majątkowej członków (...) za wszelkie straty została podjęta uchwałą Zwyczajnego Zebrania Przedstawicieli Członków Kasy z dnia 27 czerwca 2013 roku, a następnie zarejestrowana przez Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XIV Wydział Gospodarczy krajowego rejestru sądowego w dniu 27 czerwca 2013 roku. Od tej chwili Statut przewiduje materialną, podwyższoną odpowiedzialność członków tej kasy za powstałe straty do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów (§ 59 ust 5 Statutu). W ocenie Sądu I instancji trafne jest stanowisko powoda, że każdy z członków (...) dobrowolnie przystępując do Kasy, każdorazowo akceptował postanowienia statutu oraz wszelkie wynikające z niego obowiązki. Każdy członek (...) złożył w deklaracji członkowskiej oświadczenie, że będzie przestrzegał Statutu i regulaminów, oraz że postanowienia Statutu są mu znane.

W ocenie Sądu I instancji wyżej wskazane regulacje wskazują, że odpowiedzialność wszystkich członków (...) jest równa podwójnej wysokości wpłaconych udziałów w wypadku kiedy Kasa poniosła stratę przekraczającą jej fundusz zasobowy.

Sąd meriti wskazał, że Syndyk ustalił, że strata bilansowa (...) za 2014 rok, która nie została pokryta przez środki zgromadzone w ramach funduszu zasobowego oraz udziałowego Kasy wynosi 2.264.215.497,98 zł, a także, że łączna kwota wpłaconych przez członków (...) udziałów wynosi 34.023.750,00 zł. Zestawiając te kwoty, Syndyk doprecyzował zakres odpowiedzialności ponoszonej przez członków Kasy tak, że każdy jest zobowiązany dodatkowo przeznaczyć na pokrycie strat Kasy równowartość wpłaconych udziałów (decyzja Syndyka nr (...) z dnia 28 października 2016 roku).

Zdaniem Sądu Rejonowego decyzja została podjęta zgodnie z art. 12 a § 1 prawa spółdzielczego. Sąd zgodził się z argumentacją prawną pełnomocnika powoda, zgodnie z którą Syndyk przejął uprawnienia w zakresie zarządu majątkiem upadłego, co oznacza, że do obowiązków Syndyka należy podejmowanie wszelkich czynności prawnych zmierzających do zwiększenia aktywów masy upadłości w interesie upadłego i jego wierzycieli. Sąd Rejonowy podzielił także pogląd prawny wskazany przez stronę powodową w zakresie art. 26 ust 3 ustawy o (...), uznając, że odpowiedzialność członków (...) została rozszerzona względem członków pozostałych spółdzielni.

Sąd Rejonowy argumentował, że pozwany, przystępując dobrowolnie do (...) zaakceptował postanowienia Statutu oraz wszelkie obowiązki, wynikające ze Statutu i obowiązującego prawa. Ogłoszenie upadłości (...) nie wpłynęło na stosunek członkostwa pozwanego w (...), nie spowodowało jego wygaśnięcia. Zgodnie z art. 26 ust 2 i 3 ustawy o (...) oraz na podstawie § 59 ust 5 Statutu Kasy powstanie straty bilansowej w Kasie stanowi samodzielną przesłankę odpowiedzialności członków Kasy „w podwójnej wysokości wpłaconych udziałów”. Zakres odpowiedzialności członków Kasy za straty powstałe w Kasie wynika wprost z § 59 ust 5 Statutu Kasy, który stanowi, że „odpowiedzialność członków ze straty powstałe w Kasie jest równa podwójnej wysokości wpłaconych udziałów”. Nie ma więc potrzeby podejmowania przez Walne Zgromadzenie (...) uchwały w tym przedmiocie.

Sąd Rejonowy nie podzielił zarzutu przedawnienia roszczenia, wskazując, że ustawa o (...) nie zawiera żadnego przepisu szczególnego w zakresie przedawnienia roszczeń, co oznacza, że przedawnienie roszczenia podlega przepisom ogólnym a więc obowiązuje sześcioletni termin (art. 118 k.c.). Termin wymagalności roszczenia został zaś określony na dzień następujący po upływie terminu do zapłaty wyznaczonego pozwanemu w wezwaniu do pokrycia straty bilansowej (...).

W ocenie Sądu I instancji nie można uznać, że roszczenie powoda polegające na dochodzeniu od członka (...) pokrycia starty bilansowej w wysokości dwukrotności udziałów stanowi nadużycie prawa. Możliwość występowania z przedmiotowym żądaniem znajduje bowiem pokrycie w obowiązujących regulacjach prawnych – art. 26 ust 3 ustawy o (...).

W związku z powyższym Sąd Rejonowy zasądził dochodzoną kwotę na rzecz powoda. O odsetkach Sąd meriti orzekł, zgodnie z żądaniem pozwu, na podstawie art. 481 k.c.

O kosztach procesu Sąd I instancji orzekł na podstawie art. 98 k.p.c., wskazując, że na zasądzone koszty złożyły się: opłata od pozwu w wysokości 30 zł, opłata od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł, opłata manipulacyjna w wysokości 0,39 zł oraz wynagrodzenie pełnomocnika będącego adwokatem w wysokości 90 zł wynikające z § 2 ust 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie.

Apelację od wyroku złożył pozwany, zaskarżając orzeczenie w całości.

Zaskarżonemu wyrokowi apelujący zarzucił:

1. naruszenie art. 32 ust.1 i art. 45 Konstytucji RP oraz art. 328 § 2 k.p.c., które miało wpływ na wynik sprawy oraz skutkowało wadliwym uzasadnieniem wyroku;
2. naruszenie prawa materialnego poprzez niewłaściwe jego zastosowanie i nieprawidłową wykładnię przy rozstrzygnięciu sporu, skutkujące nieuzasadnionym uwzględnieniem powództwa.

W konsekwencji zgłoszonych zarzutów apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku w całości poprzez oddalenie powództwa w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania sądowego ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Apelujący wniósł nadto o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z pisemnych uzasadnień powołanych w apelacji wyroków, a także z opracowania prof. R. A. „Niesłuszne żądania syndyków wobec członków (...) w upadłości” oraz z opinii prawnej dr J. S. w przedmiocie analizy zagadnień prawnych związanych z członkostwem lekarzy w Spółdzielczej Kasie Oszczędnościowo - Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W..

W odpowiedzi na apelację powód wniósł o jej oddalenie i zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja strony pozwanej podlegała uwzględnieniu w całości.

Na gruncie obowiązującego kodeksu postępowania cywilnego wyrażono pogląd, że jeżeli chodzi o zarzuty apelacji, to należałoby przyjąć, że są to przesłanki (przyczyny), na których jest oparty wniosek o zmianę lub uchylenie wyroku (T. Ereciński, *Apelacja w postępowaniu cywilnym*, Warszawa 2009, s. 77 i n. oraz (w:) *Kodeks postępowania cywilnego...*, t. 2, red. T. Ereciński, s. 90 i n.; T. Misiuk-Jodłowska (w:) J. Jodłowski, Z. Resich, J. Lapierre, T. Misiuk-Jodłowska, K. Weitz, *Postępowanie cywilne*, Warszawa 2007, s. 477). W postępowaniu apelacyjnym skarżący ma pełną swobodę w przedstawianiu zarzutów apelacyjnych i może powoływać się na wszelkie powody zaskarżenia, które uważa za pożądane i odpowiednie z punktu widzenia swojego interesu; jedyne ograniczenie stanowią granice kompetencyjne sądu drugiej instancji. W praktyce chodzi o zarzuty związane z uchybieniami, których - w ocenie skarżącego - dopuścił się sąd pierwszej instancji w postępowaniu lub przy rozstrzygnięciu sprawy. Rozróżnienie to nawiązuje do tradycyjnego podziału błędów sądu na błędy proceduralne i błędy orzeczenia związane z niewłaściwym zastosowaniem prawa materialnego. Pierwsze z nich związane są z postępowaniem sądu wbrew przepisom prawa procesowego; mogą one powstawać przez cały czas rozpoznawania sprawy. Przy ich rozpatrywaniu - podobnie zresztą jak w odniesieniu do błędów z drugiej grupy - należy zawsze wyjaśnić, czy cechują się one kauzalnością. Inaczej mówiąc, należy

stwierdzić istnienie związku przyczynowego pomiędzy naruszeniem przepisu proceduralnego a treścią orzeczenia, poza wypadkami naruszenia przepisów proceduralnych skutkujących nieważnością postępowania.

Sąd II instancji rozpoznając sprawę na skutek apelacji, nie jest związany podniesionymi w niej zarzutami naruszenia prawa materialnego, wiąże go natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa procesowego (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego - zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55).

Podkreślić należy, że w obecnym modelu procedury cywilnej sąd odwoławczy nie ogranicza się wyłącznie do kontroli orzeczenia sądu pierwszej instancji, lecz bada ponownie całą sprawę, a kontrolując prawidłowość zaskarżonego orzeczenia, pełni również funkcję sądu merytorycznego, który może rozpoznać sprawę od początku, uzupełnić materiał dowodowy lub powtórzyć już przeprowadzone dowody, a także poczynić samodzielnie ustalenia na podstawie materiału zebranego w sprawie. Dokonanie ustaleń faktycznych umożliwia bowiem sądowi drugiej instancji ustalenie podstawy prawnej wyroku, a więc dobór właściwego przepisu prawa materialnego, jego wykładnię oraz dokonanie aktu subsumcji. Tym samym postępowanie apelacyjne - choć odwoławcze - ma charakter merytoryczny (zob. uchwała składu 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 1999 roku, sygn. III CZP 59/98, OSNC 1999/7-8/124; uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, Nr 6, poz. 55 i powołane tam orzecznictwo).

Stosując zatem dyrektywę procesową z art. 382 k.p.c. Sąd Okręgowy poczynił następujące dodatkowe ustalenia faktyczne:

Uchwałami Zarządu (...) w W. z dnia 3 czerwca 2013 roku i z dnia 13 czerwca 2013 roku zostały zwołane zebrania grup członkowskich. Zarząd sporządził odpowiednie zawiadomienia w tym przedmiocie. Na zebraniu w dniu 27 czerwca 2013 roku została podjęta uchwała, na podstawie której zmieniono § 59 statutu dodając do niego ust. 5 o treści: „odpowiedzialność członków za straty powstałe w kasie jest równa podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

(uchwała z dnia 3 czerwca 2013 roku - k. 186, zawiadomienie - k. 187, uchwała z dnia 13 czerwca 2013 roku - k. 188, zawiadomienie - k. 189, uchwała z dnia 27 czerwca 2013 roku - k. 190-192)

Statut zawierający powyższą zmianę został zatwierdzony przez Komisję Nadzoru Finansowego decyzją z dnia 8 października 2013 roku.

(decyzja - k. 194)

Zgodnie z postanowieniami Statutu Walne Zgromadzenie jest najwyższym organem Kasy. Do jego wyłącznej właściwości należy m.in. podejmowanie uchwał w przedmiocie przekazania nadwyżki bilansowej na zwiększenie funduszu zasobowego lub sposobu pokrycia strat. Z kolei według punktu IV Statutu, w celu zapewnienia bezpieczeństwa ekonomicznego Kasa jest obowiązana posiadać fundusze własne, dostosowane do rozmiaru prowadzonej działalności. Funduszami tymi m.in. są: fundusz udziałowy powstający z wpłat udziałów członkowskich czy fundusz zasobowy powstający z wpłat wpisowego wnoszonego przez członków oraz nadwyżki bilansowej. Zgodnie z § 59 ust. 1 nadwyżka bilansowa zostaje przeznaczona na zwiększenie funduszu zasobowego. Natomiast straty bilansowe pokrywane są z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy – z funduszu udziałowego (ust. 2). § 59 ust. 3 Statutu stanowi, że w przypadku gdyby fundusze własne Kasy nie wystarczyły na pokrycie strat, Walne Zgromadzenie może podjąć uchwałę zobowiązującą członków do wcześniejszego wpłacenia udziałów, niż to przewiduje statut. Odpowiedzialność członków za straty powstałe w kasie zgodnie § 59 ust. 5 Statutu z jest równa podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

(statut - k. 55-65)

W dniu 4 listopada 2014 roku Komisja Nadzoru Finansowego podjęła decyzję o ustanowieniu zarządcy komisarycznego w osobie W. S.. W dniu 10 grudnia 2014 roku zarządca komisaryczny poinformował Komisję

Nadzoru Finansowego, że Kasa nie ureguje swoich bieżących zobowiązań. W zaistniałej sytuacji Komisja Nadzoru Finansowego, działając na podstawie art. 74k ust. 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych, decyzją z dnia 11 grudnia 2014 roku zawiesiła działalność (...). Następnie w dniu 12 grudnia 2014 roku złożyła do sądu wniosek o ogłoszenie upadłości Kasy.

(bezsporne)

Postanowieniem z dnia 5 lutego 2015 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy ogłosił upadłość dłużnika Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w W. z siedzibą w W. z możliwością zawarcia układu. Sprawowanie zarządu całym majątkiem upadłego powierzył zarządcy w osobie L. K..

(postanowienie - k. 33)

Następnie postanowieniem z dnia 19 marca 2015 roku Sąd Rejonowy dla miasta stołecznego Warszawy zmienił postanowienie z dnia 5 lutego 2015 roku o ogłoszeniu upadłości w ten sposób, że zmieniono sposób prowadzenia postępowania upadłościowego na postępowanie obejmujące likwidację majątku upadłego. Jednocześnie odwołano zarządcę masy upadłości, a na syndyka masy upadłości wyznaczono L. K..

(postanowienie - k. 34)

Decyzją nr (...) z dnia 17 marca 2015 roku w sprawie przeznaczenia funduszu zasobowego oraz funduszu udziałowego na pokrycie strat bilansowych Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w W. w upadłości układowej z siedzibą w W. Zarządca Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w W. w upadłości układowej z siedzibą w W. L. K., działając na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych, w związku z odnotowaną za rok 2014 stratą bilansową Kasy, zdecydował o zaliczeniu środków zgromadzonych w ramach funduszu zasobowego i udziałowego na pokrycie strat Kasy. Z kolei zgodnie z pkt 2 decyzji, udziały wpłacone przez członków Kasy zostały przeznaczone na pokrycie strat Kasy za rok 2014. Zarządca stwierdził, że wobec zaliczenia udziałów na poczet strat Kasy, członkom Kasy nie przysługuje żądanie zwrotu kwot wpłaconych na udziały.

(decyzja - k. 81)

W dniu 21 września 2015 roku Syndyk zatwierdził sprawozdanie finansowe za 2014 rok. Bilans został sporządzony na dzień 31 grudnia 2014 roku. Za 2014 rok (...) odnotowała stratę bilansową w wysokości 2.469.289.473,26 zł. Strata bilansowa za 2014 rok, która nie została pokryta przez środki zgromadzone w ramach funduszu zasobowego oraz udziałowego Kasy, wynosiła 2.264.215.497,98 zł.

(bezsporne, a nadto sprawozdanie finansowe z załącznikami - k. 66-80)

Decyzją Syndyka masy upadłości Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo - Kredytowej w W. w upadłości likwidacyjnej z siedzibą w W. z dnia 28 października 2016 roku Nr 1/10/2016 ustalono, że straty bilansowe kas pokrywane są z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy – z funduszu udziałowego. Odpowiedzialność członków kas za straty powstałe w kasie została podwyższona w statucie kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Zgodnie z pkt 5 decyzji, w związku z odnotowaną stratą za rok 2014 roku, decyzją nr (...) z dnia 17 marca 2015 roku zarządca masy upadłości (...), działając na podstawie art. 26 ust. 2 ustawy o skok, zaliczył w całości środki zgromadzone w ramach funduszu zasobowego w kwocie 170.990.885,25 zł oraz funduszu udziałowego w kwocie 34.083.090 zł oraz wszelkie wpłacone przez członków (...) udziały na pokrycie straty bilansowej (...) za rok 2014.

(decyzja - k. 82-83)

W dniu 19 sierpnia 2016 roku Komisja Nadzoru Finansowego zwróciła się do syndyka masy upadłości (...) o udzielenie informacji m.in. o ewentualnym wystąpieniu do członków Kasy z żądaniem pokrycia strat do wysokości dwukrotności wpłaconych udziałów na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach

oszczędnościowo - kredytowych, w tym z żądaniem wystosowanym do Kasy Krajowej, jeśli takie żądanie nie było wystosowane, to czy jest planowane.

(pismo syndyka - k. 140, pkt 24)

Pismem z dnia 28 maja 2018 roku Syndyk masy upadłości wezwał pozwanego do pokrycia strat w wysokości dwukrotności wpłaconych udziałów tj. w kwocie 330 zł w terminie 21 dni od daty doręczenia wezwania. Powyższe pismo zostało doręczone pozwanemu w dniu 5 czerwca 2018 roku.

(wezwanie - k. 84-86, potwierdzenie obioru - k. 87)

Pozwany nie uiszczył dochodzonej przez Syndyka należności.

(bezsporne)

W pozostałym zakresie Sąd Okręgowy podziela dokonane przez Sąd I instancji ustalenia faktyczne i przyjmuje je jako własne.

Przechodząc do apelacji pozwanego w pierwszej kolejności należy wskazać, że brak jest podstaw do uchylenia zaskarżonego wyroku i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji, jak żąda tego apelujący. Stosownie do treści art. 386 § 4 k.p.c. sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania w razie nierozpoznania przez sąd pierwszej instancji istoty sprawy. Nierozpoznanie istoty sprawy odpowiada sytuacji, kiedy sąd pierwszej instancji nie zbadał podstawy merytorycznej dochodzonego roszczenia albo zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania. Nierozpoznanie istoty sprawy można ująć jako niewyjaśnienie i pozostawienie poza oceną okoliczności faktycznych, stanowiących przesłanki zastosowania normy prawa materialnego, będącej podstawą roszczenia (np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 stycznia 2012r., II CSK 274/11, LEX nr 1110971). Taka sytuacja w sprawie nie zachodzi.

Nadto zgodnie z powołanym przepisem sąd drugiej instancji może uchylić zaskarżone orzeczenie i przekazać sprawę do ponownego rozpoznania, gdy wydanie orzeczenia wymaga przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości. Wymóg przeprowadzenia postępowania dowodowego w całości, w rozumieniu art. 386 § 4 k.p.c., weryfikowany jest więc z punktu widzenia sądu II instancji. Uchylenie zaskarżonego apelacją orzeczenia z przekazaniem sprawy do ponownego rozpoznania z potrzeby przeprowadzenia postępowania dowodowego jest dopuszczalne, jak stanowi art. 386 § 4 k.p.c., tylko wówczas gdy zachodzi potrzeba przeprowadzenia tego postępowania w całości, a nie w części, chociażby była to część znaczna (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 kwietnia 2018r., IV CZ 22/16, LEX nr 2498017). Bez wątpliwa taka sytuacja w przedmiotowej sprawie nie miała miejsca.

Przechodząc do zarzutów naruszenia przepisów prawa procesowego apelujący zarzuca naruszenie art. 328 § 2 k.p.c. Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., wskazać trzeba, że w orzecznictwie słusznie przyjmuje się, że może on znaleźć uzasadnienie w tych wyjątkowych sytuacjach, w których treść uzasadnienia uniemożliwia całkowicie dokonanie oceny, zrozumienia toku rozumowania sądu, który doprowadził do wydania orzeczenia, gdy sfera motywacyjna pozostaje nieujawniona bądź niezrozumiała lub gdy zawarte w nim rozważania pozostają całkowicie bez związku z rozpoznawaną sprawą. Tylko bowiem w takim przypadku uchybienie art. 328 § 2 k.p.c. może być uznane za mogące mieć wpływ na wynik sprawy.

W obecnym modelu apelacji, jak już wcześniej wskazano, sąd drugiej instancji jest sądem, który nie tylko na podstawie treści uzasadnienia bada prawidłowość decyzji sądu pierwszej instancji, ale rozpoznając merytorycznie sprawę, uprawniony jest także do samodzielnej oceny materiału dowodowego zgromadzonego przez ten sąd oraz ewentualnie także w postępowaniu apelacyjnym. Innymi słowy, jedynie w przypadku uchybień w sporządzeniu uzasadnienia, które faktycznie uniemożliwiają sądowi wyższej instancji kontrolę, czy prawo materialne i procesowe zostało prawidłowo zastosowane, zarzut naruszenia art. 328 § 2 k.p.c. może okazać się skuteczny.

W niniejszej sprawie zarzut ten należy uznać za chybiony, gdyż sfera motywacyjna Sądu Rejonowego znajduje odzwierciedlenie w sporządzonym uzasadnieniu. Nie sposób więc stwierdzić, aby uzasadnienie Sądu meriti nie poddawało się kontroli instancyjnej, jako że z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, z jakich przyczyn Sąd ten uwzględnił powództwo w całości.

Podnoszony przez apelującego zarzut naruszenia art. 32 ust 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP jest bezzasadny. Naruszenia tych przepisów skarżący upatruje w tym, że pismo procesowe powoda z dnia 23 stycznia 2019 roku (data wpływu do Sądu) wraz z załącznikami (k. 158-243) zostało doręczone skarżącemu w dniu, w którym był ogłoszony wyrok tj. w dniu 31 stycznia 2019 roku (k. 250). Należy mieć jednak na względzie to, że pismo powoda stanowiło w istocie replikę na stanowisko pozwanego zajęte w odpowiedzi na pozew. Pismo to zawierało powielenie dotychczasowych twierdzeń, powód nie powoływał natomiast żadnych nowych okoliczności. Nawet gdyby pozwany miał możliwość wcześniejszego zapoznania się z treścią tego pisma i załącznikami, to z nie wniósłby nic nowego do sprawy, o czym świadczy treść złożonej apelacji.

W przedmiotowej sprawie Sąd Okręgowy nie podziela jednak rozważań prawnych Sądu I instancji.

W pierwszej kolejności należy wskazać, że strona powodowa podstawę roszczeń dochodzonych przeciwko pozwanemu wywodziła z odpowiedzialności członków kas za straty powstałe w (...), która została podwyższona w statucie do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów (§ 59 ust. 5 statutu). Podstawę prawną tak ukształtowanego roszczenia stanowi art. 26 ust. 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 roku, poz. 2386).

W ocenie Sądu Okręgowego dokonując wykładni treści art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych trzeba mieć na uwadze, że powód znajduje się w upadłości; decyzja dotycząca odpowiedzialności członków Kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów została podjęta przez syndyka masy upadłości. Wykładnia tego przepisu nie powinna zatem ograniczać się jedynie do wykładni językowej. Uwzględnienia wymaga treść przepisów regulujących postępowanie upadłościowe spółdzielczej kasy oszczędnościowo - kredytowej, więc w pierwszej kolejności trzeba ustalić czy w trakcie postępowania upadłościowego może powstać roszczenie dochodzone pozewem.

Zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych odpowiedzialność członków kas za straty powstałe w kasie, może zostać podwyższona w statucie kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Jest to wyjątek od reguły z art. 19 § 2 ustawy z dnia 16 września 1982 roku Prawo spółdzielcze (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 roku, poz. 1285), który to przepis zakłada, że członek uczestniczy w pokrywaniu strat do wysokości zadeklarowanych udziałów. Natomiast stosownie do art. 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych, kasa jest spółdzielnią, do której jedynie w zakresie nieuregulowanym ustawą stosuje się przepisy ustawy Prawo spółdzielcze.

Nie ulega wątpliwości, że spółdzielcze kasy oszczędnościowo - kredytowe są tworzone w celu gromadzenia środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielania im pożyczek i kredytów, przeprowadzania na ich zlecenie rozliczeń finansowych (np. rozliczeń pieniężnych, usług płatniczych, wydawania pieniądza elektronicznego) oraz pośredniczenia przy zawieraniu umów ubezpieczenia (art. 3 ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych). W pozostałym zakresie nieuregulowanym w ustawie o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych stosuje się regulację ustawowego zakresu przedmiotu i celu działalności spółdzielni określonego w art. 1 § 1 i 2 Prawa spółdzielczego. Stosownie do tego przepisu, spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą (art. 1 § 1 Prawa spółdzielczego). Spółdzielnia jest zrzeszeniem osób i wnoszonych przez te osoby nakładów (kapitałów). Osoby te łączą się ze sobą i współdziałają dla osiągnięcia określonego wspólnego celu. Powodem tego współdziałania jest ta okoliczność, że albo bez zrzeszenia się danego celu nie udaje się w ogóle zrealizować, albo tylko przez złączenie wysiłków i kapitałów udaje się uczestnikom osiągnąć

efekt korzyści skali lub nabycia zdolności ekonomicznej do korzystnego nabycia określonych dóbr lub usług wskutek obniżenia kosztów prowadzenia danej działalności wspólnie.

Celem regulacji zawartej w art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych jest wzmocnienie stabilności finansowej kasy, co jednak dokonuje się kosztem członków, których stopień partycypacji w stratach kasy ulega zwiększeniu. Wzmocnienie stabilności kasy ma służyć zapewnieniu ciągłości, kontynuacji jej działania.

Nie sposób pominąć przy tym wykładni systemowej. Artykuł 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych uregulowany został w Rozdziale 4. ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych. Przepisy uregulowane w tym rozdziale dotyczą zasad gospodarowania majątkiem kasy, które dostosowane są do specyfiki prowadzonej działalności gospodarczej. Przepisy zawarte w tej jednostce systematycznej mają za zadanie uporządkowanie działalności kasy pod względem rachunkowym, tak aby możliwe było prowadzenie działalności gospodarczej w tej formie organizacyjno-prawnej. W tym celu zawarte zostały regulacje dotyczące wskazywania funduszy kasy, z których mają być zaspokajane straty. Kolejność pokrywania strat ustanawia art. 26 ust. 2 powołanej ustawy. W związku z tym przepisem straty bilansowe pokrywane są w pierwszej kolejności z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy – z funduszu udziałowego. Dopiero po wyczerpaniu środków z funduszu zasobowego i udziałowego dopuszczalne jest odwołanie się do podwyższonej odpowiedzialności członków kasy. W statucie (...) sposób i warunki podwyższenia odpowiedzialności członków kasy regulował § 59 ust. 5, stanowiąc, że odpowiedzialność członków za straty powstałe w kasie jest równa podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Jak wyżej wskazano celem dopuszczenia możliwości odwołania się do podwyższonej odpowiedzialności członków kasy jest poprawa sytuacji finansowej kasy. Cel ten jest niemożliwy do osiągnięcia w trakcie postępowania upadłościowego, którego celem zasadniczo jest zaspokojenie wierzycieli w jak najwyższym stopniu. Zgodnie bowiem z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 28 lutego 2003 roku - Prawo upadłościowe (tekst jednolity: Dz. U. z 2017 roku, poz. 2344, ze zm.) postępowanie upadłościowe należy prowadzić tak, aby roszczenia wierzycieli mogły zostać zaspokojone w jak najwyższym stopniu, a tym samym postępowanie to ma na celu zaspokojenie wierzycieli, a w jego ramach syndyk dokonuje spisu i oszacowania majątku upadłego stanowiącego masę upadłości oraz sporządza plan likwidacyjny (art. 306 i n. Prawa upadłościowego), po czym dokonuje likwidacji masy upadłości (art. 308 Prawa upadłościowego). Tak więc syndyk ma za zadanie poprowadzić postępowania w ten sposób, aby w jak najwyższym stopniu zaspokoić wierzycieli. Członkowie zaś (...) -u w stosunku do wierzycieli nie ponoszą odpowiedzialności. Zauważyć trzeba, że w przypadku upadłości (...) syndyk nie kontynuuje prowadzenia przedsiębiorstwa upadłego, albowiem ogłoszenie upadłości jest zawsze, z mocy ustawy poprzedzone decyzją Komisji Nadzoru Finansowego o zawieszeniu działalności (...) -u (art. 74 k ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych). Zastosowanie w tej sytuacji przepisu art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych stoi w sprzeczności z zasadami postępowania upadłościowego. Jak wskazano wyżej, celem art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych jest bowiem poprawienie stabilności finansowej kasy, a cel ten w upadłości nie może już zostać osiągnięty. Przyjęcie odmiennego zapatrywania rodziłoby konieczność umiejscowienia treści art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych w innej jednostce systematycznej ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych, z której można byłoby przyjąć, że przepis ten może mieć zastosowanie również w toku postępowania upadłościowego, albowiem w Rozdziale 4. tej ustawy uregulowane zostały przepisy porządkujące działalność finansową kasy.

Uwzględnić należy również treść art. 19 § 3 Prawa spółdzielczego w kontekście dochodzenia roszczenia z tytułu odpowiedzialności członka kasy do podwójnej wartości wpłaconego udziału, wykreowanego w toku postępowania upadłościowego. Stosownie do przywołanego przepisu, członek spółdzielni nie odpowiada wobec wierzycieli spółdzielni za jej zobowiązania. W sytuacji prowadzonego postępowania upadłościowego (...) wpłacone kwoty na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych w związku z § 59 ust. 5 statutu zmierzałyby w rzeczywistości do zaspokojenia wierzycieli. Stanowiłyby to faktyczne rozszerzenie odpowiedzialności ograniczonej na podstawie art. 19 § 3 Prawa spółdzielczego. Nie sposób zatem dokonywać wykładni treści art. 26

ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych, której rezultat nie daje pogodzić się z treścią bezwzględnie obowiązujących przepisów prawa.

Jeśli zaś chodzi o możliwość wykreowania wierzytelności, której podstawą jest art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych w związku z § 59 ust. 5 statutu (...), w toku postępowania upadłościowego przez syndyka masy upadłości, w szczególności czy posiadał on kompetencje do podjęcia tego rodzaju czynności, należy wskazać, że syndyk masy upadłości w dniu 28 października 2016 roku podjął decyzję o dopłacie przez członków 100 % wartości posiadanych i wpłaconych udziałów.

W myśl art. 160 Prawa upadłościowego syndyk w sprawach dotyczących masy upadłości dokonuje czynności w imieniu własnym na rachunek upadłego, zaś stosownie do treści art. 173 ustawy syndyk niezwłocznie obejmuje majątek upadłego, zarządza nim, zabezpiecza go przed zniszczeniem, uszkodzeniem lub zabranieniem go przez osoby postronne oraz przystępuje do jego likwidacji. Z kolei art. 62 Prawa upadłościowego wskazuje co stanowi masę upadłości i jest nią majątek należący do upadłego w dniu ogłoszenia upadłości oraz nabyty przez upadłego w toku postępowania upadłościowego, z wyjątkami określonymi w art. 63-67a. W pojęciu masy upadłości nie mieści się więc zobowiązanie wykreowane przez syndyka, zmierzające do pokrycia straty przez członka poprzez wpłatę podwójnego udziału, tym bardziej, że syndyk takich kompetencji nie posiada. Należy odwołać się do stanowiska Sądu Najwyższego wyrażonego w uzasadnieniu wyroku z dnia 2 października 2014 roku w sprawie o sygn. akt IV CSK 22/14 (LEX nr 1583230), który wskazał, że kompetencja syndyka obejmująca zarządzanie, korzystanie i rozporządzanie mieniem upadłego dotyczy tylko tego mienia, które stanowiąc masę upadłości służy, przez jej likwidację, zaspokojeniu tych wierzycieli, których wierzytelności zostały umieszczone na liście. Powyższe jednoznacznie wynika z art. 75 i 173 Prawa upadłościowego, gdyż jeżeli ogłoszono upadłość obejmującą likwidację majątku upadłego, upadły traci prawo zarządu oraz możliwość korzystania i rozporządzania mieniem wchodzącym do masy upadłości, a uprawnienia te i związane z nimi obowiązki przejmuje syndyk. Kompetencja syndyka, jak podkreślił Sąd Najwyższy, przedmiotowo wiąże się więc ściśle z tym, co ustawa zalicza do masy upadłości a z punktu widzenia celu, z tym, do czego masa upadłości służy.

Uwzględnienia zatem wymaga tryb kreowania wierzytelności na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych. Każdy członek kasy obowiązany jest posiadać co najmniej jeden zadeklarowany i wpłacony udział (art. 13 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych). Z wpłat udziałów członkowskich powstaje fundusz udziałowy, który stanowi fundusz własny kasy. Fundusze własne kasy określa art. 24 wskazanej ustawy. Do funduszy własnych należy również fundusz zasobowy powstający z wpłat wpisowego wnoszonego przez członków oraz nadwyżki bilansowej. W przypadku powstania w kasie straty bilansowej pokrywa się ją z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy – z funduszu udziałowego. Jednakże zgodnie z art. 26 ust. 3 wskazanej ustawy odpowiedzialność członków kas za straty powstałe w kasie może zostać podwyższona w statucie kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Oznacza to, że członkowie spółdzielczych kas oszczędnościowo - kredytowych muszą się liczyć z ewentualnym obowiązkiem dodatkowych dopłat w przypadku powstania straty w kasie, jeśli na jej pokrycie nie wystarcza fundusz zasobowy i udziałowy. Jednakże, organem uprawnionym do podjęcia uchwały w tym zakresie, a więc uchwały w przedmiocie pokrycia strat z dodatkowych dopłat na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy i odpowiednich postanowień statutu kasy, jest wyłącznie organ uchwałodawczy działający w kasie. Do spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych stosuje się bowiem odpowiednio przepisy Prawa spółdzielczego, a art. 38 § 1 pkt 4 tej ustawy przewiduje, że do wyłącznej właściwości walnego zgromadzenia (w kasach również odpowiednio – zebrania przedstawicieli) należy podejmowanie uchwał w sprawie podziału nadwyżki bilansowej (dochodu ogólnego) lub sposobu pokrycia strat. Ponadto przepisy o organach spółdzielni stosuje się także podczas postępowania upadłościowego, jeżeli z przepisów Prawa upadłościowego nie wynika inaczej (art. 134 Prawa upadłościowego). Przeciwny wniosek nie wynika z Prawa upadłościowego, gdyż art. 433 tej ustawy, mający odpowiednie zastosowanie do (...)ów, przewiduje rozwiązanie organów zarządczych i nadzorczych, ale nie organów uchwałodawczych. W związku z powyższym należy przyjąć, że w przypadku braku uchwały właściwego organu uchwałodawczego w przedmiocie pokrycia straty kasy z dodatkowych wpłat wynikających z podwójnej odpowiedzialności członków kas, określonej w art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych i statucie kasy, syndyk nie jest uprawniony do podjęcia uchwały w tym

zakresie i w konsekwencji nie jest uprawniony do dochodzenia przedmiotowych wierzytelności od członków kasy (zob. Mozdzeń, Mirosław. Art. 441(a). w: Prawo upadłościowe. Komentarz, Wolters Kluwer Polska, 2018-11-19).

W świetle powołanych okoliczności działania syndyka w postaci wezwania członków do pokrycia straty poprzez zapłatę podwójnego udziału w sytuacji braku uchwały walnego zgromadzenia w tym przedmiocie wykraczają poza czynności zarządzania masą upadłości (wykreowanie wierzytelności w toku postępowania upadłościowego). Co więcej zgromadzenie to mogło takie uchwały podejmować tylko i wyłącznie w terminie określonym w art. 39 § 1 Prawa spółdzielczego, który określa, że walne zgromadzenie zwołuje zarząd przynajmniej raz w roku w ciągu sześciu miesięcy po upływie roku obrachunkowego. Skoro walne zgromadzenie nie podjęło uchwały w tym przedmiocie w stosownym czasie po zakończeniu okresu obrachunkowego, to po stronie członków nie powstało wyżej opisane zobowiązanie. W konsekwencji do masy upadłościowej nie mogły wejść i nie weszły hipotetyczne wierzytelności z tytułu podwójnej wysokości wpłaconych udziałów przez członków z uwagi na brak odpowiednich uchwał walnego zgromadzenia, co czyni bezzasadnym żądanie zapłaty wystosowane do pozwanego przez syndyka. Syndyk swoją decyzją nie może bowiem zastępować uchwały walnego zgromadzenia.

Za stanowiskiem tym przemawia regulacja zawarta w art. 135 Prawa spółdzielczego, stanowiącym, że po ogłoszeniu upadłości członkowie spółdzielni, na żądanie syndyka upadłości, niezwłocznie uiszczają niewpłaconą jeszcze część udziału. Zgodnie zatem z powołanym przepisem wszystkie zadeklarowane udziały stają się natychmiast wymagalne, choćby w myśl statutu wymagalne jeszcze nie były. Tak więc ustawodawca *expressis verbis* nadał syndykowi uprawnienie do żądania niewpłaconej części udziału (udziału zadeklarowanego), co w niniejszej sprawie nie ma zastosowania, gdyż podstawę powództwa stanowiła odpowiedzialność członków kasy do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów. Tak więc wobec zasady racjonalnego ustawodawcy przyjęć należy, że skoro ustawodawca nadał syndykowi uprawnienie do żądania uiszczenia niewpłaconej części udziału, a milczy na temat uprawnienia syndyka do żądania podwójnej wartości udziału, to nie było intencją ustawodawcy nadanie takiego prawa w tym zakresie. Przyjęcie tego rodzaju odpowiedzialności, kreowanej w toku postępowania upadłościowego, byłoby systemowo trudne do pogodzenia z treścią art. 19 § 3 Prawa spółdzielczego. Wykładnia ta uwzględnia okoliczności związane z podjęciem uchwały przez walne zgromadzenie w przedmiocie sposobu pokrycia straty spółdzielni. Decyzje w tej mierze zostały przypisane najwyższemu organowi spółdzielni, albowiem są one kluczowe, z którymi co do zasady wiąże się podjęcie decyzji w sprawie kontynuowania działalności spółdzielni wobec ujawnionej straty bilansowej, realizując tym samym w tym wypadku ideę samopomocy finansowej w ramach spółdzielni. Nie można bowiem pominąć, że kluczowymi cechami kas są samodzielność i samorządność (art. 1 § 1 Prawa spółdzielczego w związku z art. 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych), mające oparcie w wolności działalności gospodarczej (art. 20 Konstytucji RP). Stosownie do tego kasy ustalają adekwatnie do przysługującej im autonomii strategię gospodarczą, finansową, w tym warunki finansowe, na jakich będą oferować usługi swoim członkom, czy też decydują o sposobie pokrycia straty bilansowej. Wobec treści art. 38 Prawa spółdzielczego oraz odpowiedniego uregulowania statutu (§ 27 statutu (...)) nie sposób z góry zakładać, że członkowie spółdzielni podjęliby negatywną uchwałę w przedmiocie dodatkowej odpowiedzialności, albowiem członków łączył wspólny cel jaki miał zostać osiągnięty w działalności gospodarczej prowadzonej przez (...). W sytuacji chęci kontynuowania działalności gospodarczej, w normalnych warunkach, podjęcie uchwały o podwyższeniu odpowiedzialności członków kasy nie byłoby sytuacją nadzwyczajną, albowiem wobec zmiennej sytuacji majątkowej możliwe są przejściowe problemy z uzyskaniem stabilności finansowej. Natomiast w sytuacji, kiedy doszło do ogłoszenia upadłości (...) pokrycie ujawnionych strat następuje z likwidowanego w toku postępowania upadłościowego majątku upadłego. Członkowie kasy zostali faktycznie pozbawieni możliwości podjęcia decyzji w tym zakresie. Decyzja dotycząca niemożności prowadzenia dalszej działalności gospodarczej kasy została już podjęta poprzez wydanie przez właściwy sąd postanowienia w przedmiocie ogłoszenia upadłości, przez co niemożliwe było postanowienie o aktualizacji odpowiedzialności członków (...) do podwójnej wysokości wpłaconych udziałów.

Reasumując - pozajęzykowe rezultaty wykładni art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych nie pozwalają na jego zastosowanie w toku postępowania upadłościowego, jeżeli przed ogłoszeniem upadłości nie została podjęta uchwała o aktualizacji odpowiedzialności członków kasy do podwójnej wysokości

wpłaconego udziału. Przepisy ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych, Prawa spółdzielczego oraz Prawa upadłościowego wspierają powyższą wykładnię i są spójne systemowo, nie kreując upoważnienia syndyka masy upadłości do podjęcia decyzji w toku postępowania upadłościowego w zakresie dotyczącym „wytworzenia” wierzytelności, której podstawę stanowi art. 26 ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych.

Dodatkowo należy wskazać, że wraz z dodaniem ust. 5 do § 59 statutu nie dokonano zmiany ust. 2 § 59 stanowiącego, że straty bilansowe pokrywane są z funduszu zasobowego a w części przekraczającej fundusz zasobowy – z funduszu udziałowego. Ten zapis jest powtórzeniem przepisu art. 26 ust. 2 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych, modyfikującego treść art. 90 § 1 Prawa spółdzielczego, w myśl którego, straty bilansowe spółdzielni pokrywa się z funduszu zasobowego, a w części przekraczającej fundusz zasobowy - z funduszu udziałowego i innych funduszy własnych spółdzielni według kolejności ustalonej przez statut. Zgodnie z § 58 ust. 2 pkt 2 statutu fundusz zasobowy powstaje z wpłat wpisowego wnoszonego przez członków oraz nadwyżki bilansowej, zaś fundusz udziałowy powstaje z wpłat udziałów członkowskich (§ 58 ust. 2 pkt 1). Trzeba w tym miejscu wyrazić przekonanie, że przepis zawarty w ust. 2 wydaje się wadliwie sformułowany, albowiem powinien przewidywać pokrywanie strat z funduszy własnych a nie tylko z jego wskazanych składników (fundusz zasobowy i udziałowy). Nie budzi wątpliwości, że świadczenie pieniężne przewidziane na pokrycie strat nie ma charakteru udziału, co jednoznacznie wynika z treści § 58 ust. 2 pkt 5 statutu, określającego je jako „dodatkowa kwota odpowiedzialności członka”, zatem nie wchodzi w skład ani funduszu zasobowego, ani funduszu udziałowego, co jednoznacznie wynika z ulokowania tegoż świadczenia poza tymi funduszami w § 58 statutu. W świetle takich postanowień statutu nawet Walne Zgromadzenie (...) miało wątpliwą podstawę do podjęcia uchwały w analizowanym przedmiocie. Tym bardziej Syndyk nie był uprawniony do nałożenia w drodze decyzji takowego obowiązku.

Wobec tego - w ocenie Sądu Okręgowego - dochodzone przez powoda wierzytelności nie powstały.

W tych okolicznościach nie zachodzi potrzeba ustosunkowania się do podniesionego przez pozwanego zarzutu przedawnienia oraz czynienia przez powoda użytku z prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami. Jednakże z uwagi na społeczną doniosłość kwestii związanych z dochodzeniem przez stronę powodową roszczeń z tytułu podwójnej odpowiedzialności członków kasy należy Sąd Okręgowy postanowił ustosunkować się do tych zarzutów, z tym zastrzeżeniem, że wywód ten ma charakter abstrakcyjny, albowiem wierzytelności nie powstały.

Roszczenia dochodzone przez stronę powodową uznać należałoby za przedawnione. W rozpoznawanej sprawie istotna jest kwestia terminu przedawnienia roszczeń dochodzonych przez powoda oraz data wymagalności roszczeń – rzutująca na datę przedawnienia. W pierwszej kolejności należy ustalić długość terminu przedawnienia. Trzeba zatem ustalić czy dochodzone roszczenie ma związek z prowadzoną przez (...) działalnością gospodarczą, wskutek czego należałoby zastosować 3-letni termin przedawnienia. W tym miejscu należy wskazać, że kodeks cywilny nie definiuje pojęcia „działalność gospodarcza”, mimo że wielokrotnie się do niego odwołuje. Definicja taka jest sformułowana w przepisach prawa publicznego. W judykaturze Sądu Najwyższego przyjmuje się konsekwentnie, że pojęcie to ma na gruncie prawa prywatnego charakter autonomiczny i jego treść ustala się w drodze wykładni doktrynalnej i sądowej. Definicje zawarte w ustawach o prowadzeniu działalności gospodarczej nie mają charakteru uniwersalnego i nie mogą być rozstrzygające dla wykładni prawa cywilnego. Działalność gospodarcza, o której mowa w art. 118 k.c., nie musi wykazywać cech działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów prawa publicznego. Działalność gospodarczą określa się przez wskazanie charakteryzujących ją cech takich jak: profesjonalny charakter, powtarzalność podejmowanych działań, działanie na własny rachunek, racjonalne gospodarowanie, uczestnictwo w obrocie gospodarczym oraz podporządkowanie regułom gospodarki rynkowej, m.in. w celu uzyskania zysku.

W tym miejscu powtórzenia wymagają cele kasy oraz spółdzielni, które zostały już wyżej przytoczone. Celem kasy, stosownie do art. 3 ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia na zasadach określonych w ustawie z dnia 22 maja 2003 roku o pośrednictwie ubezpieczeniowym. Stosownie zaś do treści art. 1 § 1 Prawa spółdzielczego, spółdzielnia jest dobrowolnym zrzeszeniem nieograniczonej liczby osób, o zmiennym składzie

osobowym i zmiennym funduszu udziałowym, które w interesie swoich członków prowadzi wspólną działalność gospodarczą. Z kolei w myśl art. 67 Prawa spółdzielczego, spółdzielnia prowadzi działalność gospodarczą na zasadach rachunku ekonomicznego przy zapewnieniu korzyści członkom spółdzielni. Z wyżej powołanych przepisów jasno wynika, że ustawodawca uznał działalność spółdzielczych kas oszczędnościowo – kredytowych za działalność gospodarczą, chociaż działalność ta ma specyficzny charakter. Nawet na podstawie poprzednio obowiązującej ustawy z dnia 14 grudnia 1995 roku o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych i ówczesnego art. 3 ust. 2 te same ustawy Sąd Najwyższy jednoznacznie uznał spółdzielczą kasę oszczędnościowo – kredytową za przedsiębiorcę (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 21 stycznia 2011 roku, III CZP 125/10, LEX nr 685568). Wprawdzie ustawa o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych nie zawiera odpowiednika art. 3 ust. 2 ustawy z 1995 roku, lecz nadal aktualna jest ocena zakładająca, że celem kasy nie jest dążenie do prowadzenia działalności gospodarczej zorientowanej na maksymalizowanie nadwyżki bilansowej (zysku) i jej późniejszy podział między członków.

Analiza orzecznictwa Sądu Najwyższego prowadzi do wniosku, że dominuje w nim - zgodnie z postulatami doktryny - szerokie ujęcie związku roszczenia z prowadzeniem działalności gospodarczej, o którym mowa w art. 118 k.c., zapoczątkowane już w uchwale składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 18 czerwca 1991 roku (III CZP 40/91, OSNCP 1992, nr 12, poz. 17). Prowadzenie działalności gospodarczej jest zatem podstawowym przedmiotem działania spółdzielczej kasy oszczędnościowo - kredytowej, celem i racją jej bytu prawnego, co należy uwzględnić także przy stosowaniu art. 118 k.c. Ustawodawca, traktując działalność tej spółdzielni jako działalność gospodarczą, nie dokonał żadnego rozróżnienia na działalność in foro externo i in foro interno. Analizowane regulacje prawne nie dają dostatecznych podstaw do występującego w orzecznictwie Sądu Najwyższego różnicowania reżimu prawnego w zakresie przedawnienia w zależności od przynależności roszczenia spółdzielni do sfery jej działalności wewnętrznej lub zewnętrznej, o czym jednoznacznie przesądził Sąd Najwyższy w uzasadnieniu uchwały Sądu Najwyższego z dnia 9 marca 2017 roku (III CZP 69/16, LEX nr 2290049). Pod pojęciem roszczenia mieszczą się zatem w pierwszej kolejności roszczenia powstałe w ramach obrotu umownego, ale także roszczenia będące następstw zdarzeń innych niż umowy, które są ściśle powiązane z zawieraniem przez przedsiębiorcę umowami. Skoro zatem udział członka może być przeznaczony na pokrycie straty (...), to nie ulega wątpliwości, że wiąże się to działalnością gospodarczą tego (...) - u. Podobnie należy zakwalifikować odpowiedzialność członka kasy do podwójnej wartości wpłaconego udziału, celem wprowadzenia tej regulacji było bowiem zapewnienie stabilności finansowej kas, a pośrednio umożliwienie działalności kasy w razie przejściowych problemów finansowych, przy zwiększonym udziale finansowym członków kas w ramach samorządności finansowej kasy. Dokonując wykładni art. 118 k.c. należy także uwzględnić skrócenia terminu przedawnienia w odniesieniu do roszczeń związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej. Dochodzenie roszczeń od członków kasy z tytułu odpowiedzialności do podwójnej wartości wpłaconego udziału wiąże się z koniecznością podjęcia uchwały walnego zgromadzenia, celem tej regulacji jest zapewnienie stabilności finansowej kasy w najbliższym okresie rachunkowym. Za przyjęciem trzyletniego terminu przedawnienia przemawiają zatem względy celowościowe związane z charakterem tego roszczenia, nie sposób bowiem zaakceptować, aby roszczenie dotyczące pokrycia bieżącej straty bilansowej mogło być zaspokojone w ciągu 6 lat od dnia wymagalności roszczenia, przez co w sprawie ma - wbrew ocenie Sądu Rejonowego - zastosowanie trzyletni termin przedawnienia. Początek biegu przedawnienia, który łączy się z wymagalnością roszczenia został uregulowany w art. 120 § 1 k.c., stosownie do którego przedawnienie rozpoczyna swój bieg od dnia, w którym stało się ono wymagalne. Liczenie okresu przedawnienia od chwili, w której roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność zmierzającą do wymagalności roszczenia w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 zdanie drugie k.c.), określane jest jako „hipotetyczny termin wymagalności”, ponieważ rekonstrukcja terminu przedawnienia dokonywana jest na podstawie hipotetycznej rekonstrukcji najwcześniejszej daty, w jakiej roszczenie mogło stać się wymagalne. Uwzględnienia wymaga art. 74k ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych. Stosownie do treści art. 74 ust. 1 tej ustawy, jeżeli na dzień sprawozdawczy określony w przepisach wydanych na podstawie art. 62c ust. 4 aktywa kasy nie wystarczają na zaspokojenie jej zobowiązań, zarząd kasy, zarządca komisaryczny lub likwidator powiadamia o tym niezwłocznie Komisję Nadzoru Finansowego, która podejmuje decyzję o ustanowieniu zarządcy komisarycznego, o ile nie został ustanowiony wcześniej, i może podjąć decyzję o zawieszeniu działalności kasy oraz wystąpić do właściwego sądu z wnioskiem o ogłoszenie upadłości kasy, a także Kasę Krajową. O podjętych decyzjach Komisja Nadzoru Finansowego niezwłocznie zawiadamia Bankowy Fundusz Gwarancyjny oraz

Kasę Krajową. Przepisy art. 73 ust. 3-6b i 8 stosuje się odpowiednio. Artykuł 62c ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych ustanawia obowiązek kasy przekazywania do Komisji Nadzoru Finansowego tak zwanych informacji sprawozdawczych, które między innymi zawierają dane finansowe kasy, w tym bilans oraz rachunek zysków i strat. Minister właściwy do spraw instytucji finansowych określa w rozporządzeniu wydanym na podstawie delegacji z art. 62c ust. 4 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych między innymi częstotliwość przekazywania przez kasę do Komisji Nadzoru Finansowego sprawozdań. Są one przygotowywane na dzień sprawozdawczy, czyli dzień, na który kasa sporządza sprawozdanie finansowe za dany okres sprawozdawczy. Artykuł 74k ust. 1 nawiązuje do wspomnianych regulacji, przewidując, że jeżeli na dzień sprawozdawczy aktywa kasy nie wystarczają na zaspokojenie jej zobowiązań, zarząd kasy, zarządca komisaryczny lub likwidator mają obowiązek powiadomić o tym niezwłocznie Komisję Nadzoru Finansowego. Konsekwencją powzięcia przez Komisję Nadzoru Finansowego wiadomości na temat aktywów kasy niewystarczających do zaspokojenia jej zobowiązań na podstawie powiadomienia zarządu lub likwidatora (art. 74k ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych) jest obowiązek podjęcia decyzji o ustanowieniu w kasie zarządcy komisarycznego, o ile nie został on powołany wcześniej. Wspomnianą decyzję Komisja Nadzoru Finansowego może podjąć z własnej inicjatywy, także gdy nie ma powiadomienia, ale powzięła ona informację o stanie nadmiernego zadłużenia kasy (art. 74k ust. 3 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych). Decyzję o zawieszeniu działalności kasy Komisja Nadzoru Finansowego powinna podjąć oraz wystąpić do sądu z wnioskiem o ogłoszenie upadłości kasy, gdy nie ma szans na realizację przez zarządcę komisarycznego z pozytywnym efektem programu postępowania naprawczego. Skoro Komisja Nadzoru Finansowego w dniu 4 listopada 2014 roku podjęła decyzję o ustanowieniu zarządcy komisarycznego w (...), a następnie w dniu 12 grudnia 2014 roku złożyła wniosek o ogłoszenie upadłości tego podmiotu przyjąć należy, że co najmniej od dnia 4 listopada 2014 roku istniała możliwość podjęcia przez walne zgromadzenie (...) uchwały w sprawie sposobu pokrycia straty i wykreowania wierzytelności z tytułu odpowiedzialności członków do podwójnej wartości wpłaconych udziałów. Skoro informacje uzyskane przez Komisję Nadzoru Finansowego związane były ze stratą bilansową na dzień sprawozdawczy, co jest warunkiem zastosowania art. 74k ust. 1 ustawy o spółdzielczych kasach oszczędnościowo - kredytowych, to dla liczenia rozpoczęcia biegu terminu przedawnienia należy przyjąć hipotetyczny najwcześniejszy możliwy termin wymagalności roszczenia. Termin ten powinien być liczony co najmniej od dnia 4 listopada 2014 roku, kiedy została podjęta decyzja przez Komisję Nadzoru Finansowego. Już bowiem tego dnia istniał stan upoważniający do zgłoszenia wniosku o upadłość oraz podjęcia uchwały kreującej wierzytelności z tytułu odpowiedzialności członków do podwójnej wartości wpłaconych udziałów. Ocena ta niezależna jest od sporządzenia bilansu za 2014 roku, gdyż istotny jest fakt powzięcia wiadomości o istniejącej stracie, co warunkuje podjęcie ww. uchwały. Wskazany termin należy uznać za datę wymagalności skutkującą rozpoczęciem biegu przedawnienia, który w realiach niniejszej sprawy zakończył się w 2017 roku, a więc przed datą wniesienia pozwu, co miało miejsce w 2018 roku.

Uwzględniając datę wymagalności żądania głównego dochodzonego pozwem oraz datę wniesienia pozwu, stwierdzić należy, że niewątpliwie upłynął 3-letni okres przedawnienia. Tym samym trzeba zwrócić uwagę na treść przepisów ustawy z dnia 13 kwietnia 2018 roku o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1104), która weszła w życie z dniem 9 lipca 2018 roku. Zgodnie z treścią dodanej przez art. 1 pkt 1 cytowanej ustawy przepisu art. 117 § 2² k.c., po upływie terminu przedawnienia nie można domagać się zaspokojenia roszczenia przysługującego przeciwko konsumentowi. W nowelizacji tej przyjęto, że w przypadku roszczeń przysługujących przeciwko konsumentowi już z chwilą upływu terminu przedawnienia następuje przekształcenie roszczenia w zobowiązanie niepełne (naturalne), a zatem powstaje niemożność jego przymusowej realizacji. Wobec treści przytoczonych przepisów strona powodowa nie mogła co do zasady po upływie terminu przedawnienia skutecznie dochodzić roszczeń przeciwko pozwanemu.

Odnosząc się do podniesionego przez pozwanego zarzutu dotyczącego czynienia przez powoda użytku ze swego prawa w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, co nie zasługuje na ochronę prawną (art. 5 k.c.), wskazać należy, że również zarzut ten jest zasadny. Stosownie do tego przepisu, nie można czynić ze swego prawa użytku, który by był sprzeczny ze społeczno - gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Nie ulega

wątpliwości, że działanie strony powodowej narusza zasady uczciwego i równego traktowania członków (...) i prowadzi do rozszerzenia odpowiedzialności członków kasy zarówno w sposób godzący w treść art. 19 § 3 Prawa spółdzielczego jak i odpowiedzialność ta obejmuje konsekwencje czynów zabronionych, których popełnienie było jedną z przyczyn upadłości (...). Należy mieć na uwadze, że w mediach podawane były informacje o trudnej sytuacji finansowej (...), która miała wynikać częściowo z działalności przestępczej. W tych okolicznościach jako nieetyczne jawi się skierowanie roszczenia do członków (...) z tytułu odpowiedzialności do podwójnej wartości wpłaconych udziałów, podczas gdy członkowie kasy utracili swoje wkłady i są osobami poszkodowanymi deliktami innych osób, które przyczyniły się do powstania straty bilansowej kasy.

Reasumując - w ocenie Sądu Okręgowego - roszczenie powoda było bezzasadne w całości.

Na marginesie należy dodać, że złożone przez pozwanego w apelacji wnioski dowodowe były bez znaczenia dla rozstrzygnięcia i z tego względu zostały pominięte. Powoływane wyroki sądów powszechnych nie przesądzały bowiem rozstrzygnięcia tej sprawy, a wykazywały jedynie na rozbieżności w orzecznictwie, które w efekcie stały się przyczyną przedstawienia do rozstrzygnięcia Sądowi Najwyższemu przez Sąd Okręgowy w Białymstoku (sygn. akt II Ca 1103/18) zagadnienia prawnego, które zostało zarejestrowane w Sądzie Najwyższym w dniu 24 maja 2019 roku pod sygn. akt III CZP 42/19. Opracowania naukowe powoływane przez apelującego, zawierające określone w nich poglądy autorów, stanowiły zaś jedynie dokumenty, w których wskazane podmioty podzieliły się swoją wiedzą i ewentualnie wspierały stronę w kompleksowym rozpoznaniu sporu.

Mając to wszystko na uwadze Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. zmienił zaskarżony wyrok i orzekł jak w punkcie 1. sentencji.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając tymi kosztami w całości stronę powodową. Pozwany poniósł koszty postępowania apelacyjnego w kwocie 30 zł i taką też kwotę Sąd Okręgowy zasądził na jego rzecz od powoda tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.